

Människor har i alla tider och i alla samhällen försökt förstå och förklara sina levnadsvillkor och de sociala sammanhang som de ingår i. Det är alla människors ansvar att utveckla ett samhälle som präglas av demokratiska värden och att förvalta jorden så att en hållbar utveckling blir möjlig. Kunskaper i de samhällsorienterande ämnena ger människor förutsättningar att orientera sig i världen och ta ansvar för sitt handlande.

Syfte

Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om historiska sammanhang och om hur människor har skapat och förändrat samhällen och kulturer. På så sätt ska eleverna ges möjligheter att utveckla sitt historiemedvetande och få perspektiv på det förflutna, nutiden och framtiden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om religioner och andra livsåskådningar i det egna samhället och på andra håll i världen. Undervisningen ska även ge kunskap om och förståelse för hur kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar. Vidare ska undervisningen stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla kunskaper om geografiska förhållanden, olika platser, regioner och levnadsvillkor i världen. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett rumsligt medvetande och kunskaper om mänskliga verksamheter och processer i naturen som påverkar jordytans former och mönster. Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om hur människa, samhälle och natur samspelar och vilka konsekvenser det får för naturen och människans levnadsvillkor.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer, värden och arbetssätt. Undervisningen syftar också till att eleverna utvecklar kunskaper om, och ett kritiskt förhållningssätt till, hur man kan hantera information i vardagsliv och studier. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och uttrycka sig i olika sammanhang för att på så sätt stärka tilltron till sin förmåga att delta i samtal om samhällsfrågor.

Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om ämnesspecifika begrepp. På så sätt ska eleverna ges förutsättningar att samtala om samhällsfrågor och presentera och utvärdera arbetsprocesser.

Genom undervisningen i samhällsorienterande ämnen ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- jämföra och reflektera över olika historiska händelser, gestalter och tidsperioder;
- jämföra och reflektera över kristendomen, andra religioner och andra livsåskådningar;
- jämföra och reflektera över olika geografiska förhållanden, platser, regioner och levnadsvillkor;
- reflektera över demokratiska värden, principer och arbetssätt;
- söka, granska och värdera information från olika källor och göra egna överväganden, och
- använda ämnesspecifika ord, begrepp och symboler.

	Centralt innehåll i årskurs 1–6	Centralt innehåll i årskurs 7–9
Att leva tillsammans	<ul style="list-style-type: none"> • Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer. • Konsekvenser av egna och andras handlingar och ställningstaganden. • Normer och regler i elevens vardag, till exempel i skola, sportsammanhang och sociala medier. • Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas i skolan. Hur möten, till exempel klassråd, organiseras och genomförs. • Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Livsfrågor som är betydelsefulla för eleven. Identitet och identitetsskapande i relation till kön, sexualitet och livsstil. • Konfliktlösning och vardagliga moraliska dilemman, till exempel hur man kan hantera olika åsikter. • Vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för människors identitet, livsstil och grupptillhörighet. • Hur livsfrågor; till exempel synen på kärlek och vad som händer efter döden, skildras i olika religioner och andra livsåskådningar. • Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder. Kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället. • Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Sveriges grundlag. Hur individer och grupper kan påverka beslut. • Trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt. • Olika slags medier; till exempel dagstidningar och tv samt hur individer och grupper framställs i medier; till exempel utifrån kön och etnicitet.
Att leva i Sverige	<ul style="list-style-type: none"> • Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer. • Hemortens historia. Vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om barns, kvinnors och mäns levnadsvillkor under olika perioder. • Fortiden och hur den kan iaktas i vår tid genom spår i naturen. Tidsbegreppen stenålder; bronsålder och järnålder. Barns, kvinnors och mäns levnadsvillkor under fortiden. • Berättelser om gudar och hjältar i antik och nordisk mytologi. • Kristendomens betydelse för värderingar och kultur i det svenska samhället förr och nu. Några kristna högtider och några av de vanligaste psalmerna. • Förutsättningar i natur och miljö för befolkning och bebyggelse, till exempel mark, vatten och klimat. • Samhällsfunktioner och samhällsservice i närsamhället, till exempel räddningstjänst, sjukvård, fritids- och kulturutbud. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skildringar av livet förr och nu i litteratur, sånger och filmer. • Vikingatid, medeltid, stormaktstid och frihetstid. Några historiska personer och händelser; till exempel drottning Kristina, Karl den XII och häxprocesserna. • Sveriges historia från cirka år 1850 till nutid. Några centrala händelser och gestalter samt barns, kvinnors och mäns levnadsvillkor. • Samerna och de nationella minoriteterna i Sverige, till exempel deras rättigheter; kultur och historia. • Kristendomen i Sverige. Från enhetskyrka till religiös mångfald och sekularisering. • Immigration till Sverige förr och nu, samt dess betydelse för kulturer och samhällen. • Politiska val och partier i Sverige. Riksdag och regering och deras olika uppdrag. Individers och gruppers möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling. • Yrken och verksamheter i samhället. Entreprenörskap.
Att leva i världen	<ul style="list-style-type: none"> • Religiöst motiverade levnadsregler; ritualer; högtider; symboler och berättelser inom kristendom, judendom och islam. • Miljöfrågor utifrån elevens vardag, till exempel transportmedel. Hur egna val och prioriteringar kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling. • Grundläggande mänskliga rättigheter; till exempel alla människors lika värde. FN:s konvention om barnets rättigheter. • Aktuella samhällsfrågor som är betydelsefulla för eleven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Historiska gestalter, händelser och tidsperioder i världen med betydelse för vår egen tid. De båda världskrigen, deras orsaker och följder; samt Förintelsen, folkfördrivningar; folkmord och Gulag. • Religiöst motiverade levnadsregler; ritualer; högtider; symboler och berättelser inom buddism och hinduism. • Vilken betydelse religioner och andra livsåskådningar kan ha för människors identiteter och livsstilar. • Klimatförändringar och olika förklaringar till dessa. • Jordytan och på vilket sätt den formas och förändras av människans markutnyttjande och naturens egna processer; till exempel skogsavverkning, jordbävning och vulkanutbrott. Vilka konsekvenser detta får för människor och natur. • De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag. • Jordens klimat- och vegetationszoner. Hur klimatförhållanden påverkar människors levnadsvillkor. • Aktuella samhällsfrågor i olika medier.
Att undersöka verkligheten	<ul style="list-style-type: none"> • Tidslinjer. Begreppen dåtid, nutid och framtid. • Orientera sig i närmiljön med hjälp av vägbeskrivningar och kartor. Namn och läge på platser i närmiljön. Storleksrelationer och väderstreck. • Jordgloben. Namn på världsdelarna samt på länder och platser som är betydelsefulla för eleven. • Fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap. • Metoder för att söka information från olika källor: intervjuer; observationer och mätningar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartan och dess uppbyggnad med färger och symboler. • Jordgloben. Kontinenternas och världshavens lägen på jordgloben. Namn och läge på länder och platser; som är betydelsefulla för eleven, i Europa och övriga världen. • Fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap. • Metoder för att söka information från olika källor: Hur man kan värdera, bearbeta och presentera information. • Informationsspridning, reklam och opinionsbildning i olika medier. Hur man kan urskilja budskap, avsändare och syfte.
Ämnesspecifika begrepp	<ul style="list-style-type: none"> • Ord, begrepp och symboler inom de samhällsorienterande ämnena för att till exempel samtala om samhällsfrågor och utvärdera arbetsprocesser. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ord, begrepp och symboler inom de samhällsorienterande ämnena för att till exempel samtala om samhällsfrågor och utvärdera arbetsprocesser.

E

C

A

E

C

A

Eleven kan **bidra** till resonemang om hemortens historia utifrån olika slags skildringar av människors levnadsvillkor under olika perioder. Med hjälp av tidslinjer visar eleven på någon tidsperiod och **bidrar** till resonemang om forntiden.

Eleven kan **medverka** i att jämföra och beskriva kristendomens betydelse för traditioner och vardagsliv i det svenska samhället förr och nu. Vid jämförelser mellan kristendomen och någon annan världsreligion **bidrar** eleven till resonemang om heliga platser, ritualer och levnadsregler och ger exempel på **någon** likhet och olikhet.

Dessutom kan eleven samtala om livsfrågor med betydelse för eleven genom att **bidra** till att ställa frågor, framföra åsikter och ge exempel på **någon** handling och dess konsekvenser.

Eleven kan föra **enkla** resonemang om hemortens historia utifrån olika slags skildringar av människors levnadsvillkor under olika perioder. Med hjälp av tidslinjer visar eleven på tidsperioder och för **enkla** resonemang om forntiden.

Eleven kan på ett **delvis fungerande** sätt jämföra och beskriva kristendomens betydelse för traditioner och vardagsliv i det svenska samhället förr och nu. Vid jämförelser mellan kristendomen och någon annan världsreligion för eleven **enkla** resonemang om heliga platser, ritualer och levnadsregler och ger exempel på likheter och olikheter.

Dessutom kan eleven samtala om livsfrågor med betydelse för eleven genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett **delvis fungerande** sätt samt ge exempel på handlingar och deras konsekvenser.

Eleven kan föra **välutvecklade** resonemang om hemortens historia utifrån olika slags skildringar av människors levnadsvillkor under olika perioder. Med hjälp av tidslinjer visar eleven på tidsperioder och för **välutvecklade** resonemang om forntiden.

Eleven kan på ett **väl fungerande** sätt jämföra och beskriva kristendomens betydelse för traditioner och vardagsliv i det svenska samhället förr och nu. Vid jämförelser mellan kristendomen och någon annan världsreligion för eleven **välutvecklade** resonemang om heliga platser, ritualer och levnadsregler och ger exempel på likheter och olikheter.

Dessutom kan eleven samtala om livsfrågor med betydelse för eleven genom att ställa frågor och framföra åsikter på ett **väl fungerande** sätt samt ge exempel på handlingar och deras konsekvenser.

Eleven kan **bidra** till resonemang om Sveriges historia från 1850 till nutid utifrån olika slags skildringar av människors levnadsvillkor. Med hjälp av tidslinjer visar eleven på historiska händelser och **bidrar** till resonemang om olika händelser och gestalter under tidsperioden vikingatid till frihetstid. Dessutom **bidrar** eleven till resonemang om orsaker till och följer av världskriget samt om förtryck, folkfördrivningar och folkmord.

Eleven kan **medverka** i att jämföra och beskriva religionens betydelse i Sverige från enhetskyrka till religiös mångfald och sekularisering. Vid jämförelser mellan kristendomen och några andra världsreligioner **bidrar** eleven till resonemang om heliga platser, ritualer och levnadsregler och ger exempel på likheter och olikheter.

Dessutom kan eleven samtala om olika livsfrågor genom att **bidra** till att framföra och bemöta åsikter samt resonera om vad religion och andra livsåskådningar kan betyda för människors identitet, livsstil och grupptillhörighet.

Eleven kan föra **enkla** resonemang om Sveriges historia från 1850 till nutid utifrån olika slags skildringar av människors levnadsvillkor. Med hjälp av tidslinjer visar eleven på historiska händelser och gestalter under tidsperioden vikingatid till frihetstid. Dessutom för eleven **delvis underbyggda** resonemang om orsaker till och följer av världskriget samt om förtryck, folkfördrivningar och folkmord.

Eleven kan på ett **delvis fungerande** sätt jämföra och beskriva religionens betydelse i Sverige från enhetskyrka till religiös mångfald och sekularisering. Vid jämförelser mellan kristendomen och några andra världsreligioner för eleven **enkla** resonemang om heliga platser, ritualer och levnadsregler och ger exempel på likheter och olikheter.

Dessutom kan eleven samtala om olika livsfrågor genom att framföra och bemöta åsikter på ett **delvis fungerande** sätt och föra **enkla** resonemang om vad religion och andra livsåskådningar kan betyda för människors identitet, livsstil och grupptillhörighet.

Eleven kan föra **välutvecklade** resonemang om Sveriges historia från 1850 till nutid utifrån olika slags skildringar av människors levnadsvillkor. Med hjälp av tidslinjer visar eleven på historiska händelser och gestalter under tidsperioden vikingatid till frihetstid. Dessutom för eleven **väl underbyggda** resonemang om orsaker till och följer av världskriget samt om förtryck, folkfördrivningar och folkmord.

Eleven kan på ett **väl fungerande** sätt jämföra och beskriva religionens betydelse i Sverige från enhetskyrka till religiös mångfald och sekularisering. Vid jämförelser mellan kristendomen och några andra världsreligioner för eleven **välutvecklade** resonemang om heliga platser, ritualer och levnadsregler och ger exempel på likheter och olikheter.

Dessutom kan eleven samtala om olika livsfrågor genom att framföra och bemöta åsikter på ett **väl fungerande** sätt och föra **välutvecklade** resonemang om vad religion och andra livsåskådningar kan betyda för människors identitet, livsstil och grupptillhörighet.

Eleven kan **medverka** i att använda kartor och andra källor för att orientera sig och för att visa på **någon** plats och **något** land med betydelse för eleven. Eleven **medverkar** också i att genomföra enkla fältstudier i natur- och kulturlandskap. Dessutom **bidrar** eleven till resonemang om förutsättningar för befolkning och bebyggelse i Sverige.

I samtal om miljöfrågor med betydelse för eleven kan eleven **bidra** till att ge förslag på olika val som kan bidra till hållbar utveckling.

Eleven kan ge exempel på **enstaka** elevnära normer och regler och **bidrar** till resonemang om varför de kan behövas. Eleven kan också **medverka** i att beskriva demokratibegreppet, Barnkonventionen och de grundläggande mänskliga rättigheterna. Dessutom ger eleven exempel på samhällsfunktioner och samhällsservice och **bidrar** till resonemang om hur de kan användas.

Eleven kan **medverka** i att hämta information om samhället från givna källor och **bidrar** till resonemang om informationens användbarhet.

Eleven kan använda **enstaka** ämnesspecifika ord, begrepp och symboler i resonemang om samhällsfrågor och i utvärdering av arbetsprocesser.

Eleven kan använda kartor och andra källor på ett **delvis fungerande** sätt för att orientera sig och för att visa på platser och länder med betydelse för eleven. Eleven genomför också enkla fältstudier i natur- och kulturlandskap på ett **delvis fungerande** sätt. Dessutom för eleven **enkla** resonemang om förutsättningar för befolkning och bebyggelse i Sverige.

I samtal om miljöfrågor med betydelse för eleven kan eleven ge **enkla** och **delvis underbyggda** förslag på olika val som kan bidra till hållbar utveckling.

Eleven kan ge exempel på elevnära normer och regler och för **enkla** resonemang om varför de kan behövas. Eleven kan också på ett **delvis fungerande** sätt beskriva demokratibegreppet, Barnkonventionen och de grundläggande mänskliga rättigheterna. Dessutom ger eleven exempel på samhällsfunktioner och samhällsservice och för **enkla** resonemang om hur de kan användas.

Eleven kan på ett **delvis fungerande** sätt hämta information om samhället från givna källor och för då **enkla** resonemang om informationens användbarhet.

Eleven kan använda **några** ämnesspecifika ord, begrepp och symboler på ett delvis ändamålsenligt sätt i resonemang om samhällsfrågor och i utvärdering av arbetsprocesser.

Eleven kan använda kartor och andra källor på ett **väl fungerande** sätt för att orientera sig och för att visa på platser och länder med betydelse för eleven. Eleven genomför också enkla fältstudier i natur- och kulturlandskap på ett **väl fungerande** sätt. Dessutom för eleven **välutvecklade** resonemang om förutsättningar för befolkning och bebyggelse i Sverige.

I samtal om miljöfrågor med betydelse för eleven kan eleven ge **välutvecklade** och **väl underbyggda** förslag på olika val som kan bidra till hållbar utveckling.

Eleven kan ge exempel på elevnära normer och regler och för **välutvecklade** resonemang om varför de kan behövas. Eleven kan också på ett **väl fungerande** sätt beskriva demokratibegreppet, Barnkonventionen och de grundläggande mänskliga rättigheterna. Dessutom ger eleven exempel på samhällsfunktioner och samhällsservice och för **välutvecklade** resonemang om hur de kan användas.

Eleven kan på ett **väl fungerande** sätt hämta information om samhället från givna källor och för då **välutvecklade** resonemang om informationens användbarhet.

Eleven kan använda **några** ämnesspecifika ord, begrepp och symboler på ett ändamålsenligt sätt i resonemang om samhällsfrågor och i utvärdering av arbetsprocesser.

Eleven kan **medverka** i att använda kartor och andra källor för att visa på kontinenter och världshav samt platser och länder med betydelse för eleven. Eleven **medverkar** också i att genomföra fältstudier och ger **något** exempel på en process som formar och förändrar jordytan. Dessutom **bidrar** eleven till resonemang om förutsättningar för befolkning och bebyggelse i olika delar av världen.

I samtal om globala miljöfrågor kan eleven **bidra** till att ge förslag på olika val som kan bidra till hållbar utveckling.

Eleven kan ge exempel på olika lagar och regler i samhället och **bidrar** till resonemang om varför de kan behövas. Eleven kan också **medverka** i att beskriva politiska val och styrelsesätt i Sverige, mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder. Eleven berättar något om de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter. Dessutom ger eleven exempel på yrken och verksamheter i samhället och **bidrar** till resonemang om deras funktion.

Eleven kan **medverka** i att hämta information om samhället från olika källor och gör något **egent övervägande** vid resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Eleven kan använda **några** ämnesspecifika ord, begrepp och symboler i resonemang om samhällsfrågor; i egna frågor och vid **bidrag** till omdömen om olika arbetsprocesser.

Eleven kan på ett **delvis fungerande** sätt använda kartor och andra källor för att visa på kontinenter och världshav samt platser och länder med betydelse för eleven. Eleven genomför också fältstudier på ett **delvis fungerande** sätt och ger exempel på processer som formar och förändrar jordytan. Dessutom för eleven **enkla** resonemang om förutsättningar för befolkning och bebyggelse i olika delar av världen.

I samtal om globala miljöfrågor kan eleven ge **enkla** och **delvis underbyggda** förslag på olika val som kan bidra till hållbar utveckling.

Eleven kan ge exempel på lagar och regler i samhället och för **enkla** resonemang om varför de kan behövas. Eleven kan också på ett **delvis fungerande** sätt beskriva politiska val och styrelsesätt i Sverige, rättssystem, mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder. Eleven berättar något om de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter. Dessutom ger eleven exempel på yrken och verksamheter i samhället och för **enkla** resonemang om deras funktion.

Eleven kan på ett **delvis fungerande** sätt hämta information om samhället från olika källor och för då **enkla** och **delvis underbyggda** resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Eleven kan använda **många** ämnesspecifika ord, begrepp och symboler på ett **delvis ändamålsenligt** sätt i resonemang om samhällsfrågor; i egna frågor och i **enkla** omdömen om olika arbetsprocesser.

Eleven kan på ett **väl fungerande** sätt använda kartor och andra källor för att visa på kontinenter och världshav samt platser och länder med betydelse för eleven. Eleven genomför också fältstudier på ett **väl fungerande** sätt och ger exempel på processer som formar och förändrar jordytan. Dessutom för eleven **välutvecklade** resonemang om förutsättningar för befolkning och bebyggelse i olika delar av världen.

I samtal om globala miljöfrågor kan eleven ge **välutvecklade** och **väl underbyggda** förslag på olika val som kan bidra till hållbar utveckling.

Eleven kan ge exempel på lagar och regler i samhället och för **välutvecklade** resonemang om varför de kan behövas. Eleven kan också på ett **väl fungerande** sätt beskriva politiska val och styrelsesätt i Sverige, rättssystem, mänskliga rättigheter och diskrimineringsgrunder. Eleven berättar något om de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter. Dessutom ger eleven exempel på yrken och verksamheter i samhället och för **välutvecklade** resonemang om deras funktion.

Eleven kan på ett **väl fungerande** sätt hämta information om samhället från olika källor och för då **välutvecklade** och **väl underbyggda** resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Eleven kan använda **många** ämnesspecifika ord, begrepp och symboler på ett **ändamålsenligt** sätt i resonemang om samhällsfrågor; i egna frågor och i **välutvecklade** omdömen om olika arbetsprocesser.